

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra HERR PANTHAKAKS HISTORIE

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 74. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald06val-shoot-idm140353512095520/facsimile.pdf> (tilgået 21. september 2021)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

saa at den neppe fik Tid til at pibe og endnu engang at see op til sin Herre, førend den for evig glemte ham og denne onde Verden. — Dette maae vi endnu sige til Nerines Æreminde, at dersom Trætten har været om den Punct, som man formoder, og Burmann som rimeligt har forsvaret sin Herres Grundsætning, saa var dens Død selv en Triumpf for den, og den gode Burmann kunde aldrig have blevet refuteret bedre, end med sit eget Argument. —

Men denne bedrøvelige Tildragelse, satte den heele Høre-Saal i Forvirrelse og Oprør. Marquien, ung, hidsig, og nu rasende over sin kjære Mopses jammerlige Endeligt, glemte al den Ærbødighed, som han var sin store Lærere og hans Hund skyldig; og gav uden Betænkning, den stolte Burmann, som intet ventede mindre, og som allerede syntes at have glemt baade sin Seyer og sin Fiende, et Slag paa Hovedet med sit Spansk-Rør, der var saa kraftigt, at han ligleedes uden at tage Afsked, maatte forlade den beste Verden. Nu glemte den store Philosoph selv sin Koldsindighed — ||Opirred ved sin troe Hunds ynkelige Død, tog han hverken dens Bancmands Stand, eller øvrige Fortjenester, i mindste Betragtning; men behandlede ham uden Skaansel, som et ungt, ubesindigt, uhøfligt og slettænkende Menneske; og erklærede offentlig at han var et uværdigt Med-Lem af den beste Verden. Han gav herpaa sine Tilhørere Afsked, og lukte sig inde i sit Studeerkammer, for at skrive et Llig-Vers over sin Burmann, efter at han først med udtrykkelige Ord havde bedet Marquien, herfter at skaane sig for sine Besøgelser. —

Marquien, som man kan tænke, fnøs over saa stor en Beskjæmmelse; og da han uagtet sin næsten rasende Vrede fandt, at det ikke var vel mueligt, at hævne sig paa sin store Fiendes Person, besluttede han at angribe hans Favorit-Sætning; og han satte sig i sin første Heede ned med et Forsæt,

der var ikke mindre, end det, at skrive en Satyre over heele Verden — Da han siden koldsindigere saac, at dette Arbeide vilde blive ham for vidtløftigt, indskrænkede han vel sin Plan, men han forlod den ikke — Hvor han fandt noget ont eller latterligt i Verdens og dens Indbyggerses nuværende Forfatning, der gjorde han sig al Umage for at skildre det med de stærkeste og meest levende Farver — — Og han maatte naturligviis finde meget, som kunde tjene til hans Hensigt — Men da der og nødvendig maatte møde ham meget got, som han ikke kunde gaac af Veyen for, saa gjerne, som han vilde, og saadant, som han ikke engang kunde tie om, uden at gjøre sig mistænkt, saa enten formindskede han eller vanskabte det saa meget som mueligt; og han nedlod sig selv uden Betænkning til burlesque og scaramutziske Træk, hvor han kunde have mindste Haab, om at gjøre det latterligt — Hans Munterhed, Vittighed, og virkelig store Genie skaffede hans første Prøver et næsten almindeligt Bifald af alle dem som ikke troede sig truffne derved, og som var onde eller letsindige nok til at lee over deres Naboes Ulykke, saalænge de kun selv var frie. — Dette kunde have opmuntret ham til at skrive meer, om han og ikke ellers havde været tilbøvelig dertil. Jo længere han skrev, jo meer opdagede, udviklede, raffinerede, skjærpede og forøgede han sine naturlige Gaver til Satyren, og jo meer elskte han og anvendte dem. Kort sagt, han blev, uden egentlig at kunde siges at hade enten Verden eller Mennesket, den bitterste og giftigste Spottere, og næst Erobreren, Fanatikeren og Tyrannen, den farligste Fiende af det System om den beste Verden — saa farlig, som en Skrivere kan være det. — Dette skaffede ham allerede paa Academiet mange Beundrere og fleere Fiender. Dog disse vare ham selv velkomne, da han fik desto fleer, som han uden Betænkning kunde gjøre forhadte, foragtede og

latterlige; og de desuden kun var lidet farlige. — Da hans Fødsel og andre Omstændigheder kaldte ham til Hoffet, blev hans Skue-Plads større, frugtbare paa Laster og Daarligheder, men tillige farligere. — I Begyndelsen var han og noget værsommere. Men den Aand, som engang var foeret i ham blev ham for mægtig. — Han begyndte med at angribe Hoffets latterlige og uskadelige Dyr. — Men da han nu var færdig med dem; saae han sig om blant de onde og mægtige — Disse kunde han ikke komme ustraffet for nær. — De erklærede ham Krig og han dem. — Partiet var ulige — Det var allene en betydelig Forskjæl, at han søgte at overbevise Publicum om deres Ondskab, og de stræbte at overtale Monarken om hans. — Det kunde ikke vare længe førend han, enten selv kastede sig i de Snarer, som de havde satt for ham, eller og, hvilket endnu var dem kjærere, opfyldte derts Ønsker paa sin egen Mancer. Hans herskende Tilbøielighed, som nu var blevet ham til Vane og Natur igjennembrød snart alle Skranker -- Onde og Gode, LigeMænd og Overmænd, angreb han med lige Bitterhed. — Selv de, hvis Personer burde have været ham hellige, skaanede han ikke — Monarken lod ham mærke sin Mis-Fornøelse med denne Opførsel, ved at støde ham ned fra den Grad i sit Venskab, som han hidindtil havde værddiget ham; og ved at foretrække ham en anden der havde mindre Vittighed og Genie men meer Fornuft og Levemaade; og om ikke meer MenneskeKjærlighed, dog det Skin deraf, som Spotteren aldrig kan give sig, hverken ved prægtige Ord eller ved glimrende Handlinger, hverken ved de skarp-sindigste Opdagelser, de nyttigste Forslag, de viiseste Raad og de gavnligste Advarsler eller ved en paa det nøyeste iagttaget Retskaffenhed i al sin øvrige Opførsel, eller ved den meest uindskrænkede Gavnildhed — Marquien af V*** rustede sig ikke allene ud med alle Satyrens skarpe Gevær,

men tog endog nogle af Pasquillens Plump-Køller til Hjælp, for paa engang at ødelegge denne sin nye Modstandere; og Følgen deraf blev at Fyrsten forvilde Marquien Landet. I en Ordre, hvori de fleeste vilde have fundet Fortvivelse, fandt denne Herre en mægtig Trøst; nemlig den, herefter ustraffet at kunde spotte Fyrsten selv; som dog naturligt nok enten ikke hørte hans Spot, eller foragtede den. Ved de andre Hoffer, som Skjæbnen efterhaanden førte vor Marquis til, kunde det ikke gaae ham bedre; siden hans Skjøde-Lyst snarere forøgedes, end formindskedes jo ældre han blev. — Kort: han lagde sig ud med heele Verden og flygtede til Schweytz. —

¹⁵ Her anlagde han nu et Batteric, hvorfra han kastede Bomber og Granater mod den heele øvrige Deel af Jord-Kloden — Som Alexander angreb han Nationer, som han neppe kjendte af Navn, og som ikke kjendte det ringeste til ham; og som

²⁰ Alexander fandt han endog Jorden for snever for sin Ødelegge-Lyst — Han besluttede derfor at forkynde Himmelen Krig. — Han havde vel tilforn af og til strelfet ind paa dens Grændser. — Thi han var i den Fald lykkeligere end Ammons Søn at

²⁵ hans lette Tropper kunde trænge derind, hvor den macedoniske Phalanx maatte staae tilbage. Men nu optaarnede han, som en anden Titan Bjerg paa Bjerg, for derfra ret at kunde beskyde og i Bund og Grund ødelægge dens stærkeste Fæstninger. —

³⁰ Men som man ikke meer kan tage Soelen i Skjaget øverst paa runde Taarn, end neden for det paa Kjøbmager-Gade; saa kunde det, at han krøb noget høiere op end andre af Himmelens Beleyrere ikke nytte ham til andet; end til at blive seet; og

³⁵ som han smigrede sig med beundret af fleere. — Men han ønskede heller intet andet. — Thi vi igjættage det engang for alle; at han ligesaa lidet kunde kaldes en egentlig Fiende af Himmelen, Jorden og Mennisket; som Alexander kunde siges at bæ-